

שמיני עצרת

קטע א. כ"י 22 דף 2. ערבית¹⁶³

(ע"א) ... עבדה לא תעשו (וי' כג, לו) אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ תחגו את חג יי שבעת ימים כיום הראשון שבתון וכיום השמיני שבתון (שם, לט)

ועל יד עבדיך הנביאים נאמר¹⁶⁴ ביום השמיני שלח את העם ויברכו את המלך וילכו לאהלהם ויאכלו שמחים וטובי לב על כל הטובה אשר עשה יי לדוד עבדו ולישראל עמו (מ"א ח, סו)

ובדברי קדשך כתוב לאמר ויקרא בספר תורת האלהים יום ביום מן היום הראשון ועד היום האחרון ויעשו חג שבעת ימים וביום השמיני עצרת כמשפט (נח' ח, יח) ויכלו את הימים והיה ביום השמיני והלאה יעשו הכהנים על המזבח את עולותיכם ואת שלמיכם ורציתי אתכם נאם יי אלהים (יח' מג, כז)

אלהנו ואלהי אבותנו גלה כבוד מלכותך. מלוך על ישראל עמך במהרה והופע והנשא עלינו לעיני כל חי וקרב פזורינו מבין הגוים ונפוצותנו כנס מירכתי ארץ. והביאנו יי אלהנו לציון עירך ברינה ולירושלם בית מקדשך בשמחת עולם (ע"ב) ויאמרו מעשיך יי אלוהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה

אנא אלהנו יעלה ויבא יגיע יראה ירצה ישמע יזכר יפקד זכרוננו פקדוננו זכרון עמך בית ישראל, עירך ארצך היכלך מקדשך מעונך זבולך עדתך נוך פליטתך לפניך לטובה ולרחמים ביום מקרא קדש הזה ביום שמיני עצרת הזה. זכרנו בו לטובה יי אלהנו, פקדינו בו לברכה ולרחמים מלכנו, חוסה אתה יי אלהנו, הגן והרוח הצל וחמול ורחם עלינו והושיענו וחנונו וענינו והרוח לנו מצרותינו, כי אליך ענינו, כי אל חנון ורחום אתה לבדך נקראת. ויהי יום מקרא קדש הזה יום שמיני עצרת הזה סוף וקץ לכל צרותינו תחלה וראש לישועתינו

והשיאנו יי אלהנו את ברכת מועדיך לשלום כאשר אמרת ורצית. כן תברכנו סלה. כי בישראל עמך בחרת ואותנו קידשת. ויום שמיני עצרת הזה באהבה ושמחה הנחלתנו

ב'רוך' אתה יי מקדש ישראל ויום שמיני עצרת ומועדי שמחה והזמנים ומקראי קדש

קטע ב. כ"י 23. ערבית, מוסף, יוצר, קידוש, ברכת מזון.

163 נדפס על ידי אלבוגן (מבוא, הערה 1), עמ' 432 ואילך.

164 כך, במקום 'כתוב לאמור' הרגיל. ראה גם הפיסקה הבאה.

... עמך בחרת ואותנו קידשת. ויום שמיני עצרת הזה באהבה ושמחה הנחלתנו
ב>רוך< אתה יי מקדש ישראל ושמיני עצרת [!] ומועדי שמחה והזמנים ומקראי
קדש

רצה יי אלהנו

מוסף שמיני עצרת

אתה בחרת בישראל עמך מכל עם זרע ישורון רצית מכל לשון ותגישם לפני חורב
ותקרבם באהבה סביבות הר סיני ותתן להם משפטים ישרים ותורות אמת חוקים
ומצות טובים אשר יעשה אתם האדם וחי בהם ותתן לנו יי אלהנו ותנחילו באהבה
מועדים לשמחה את יום מקרא קדש הזה את יום שמיני עצרת הזה להקריב בו
קרבן מוסף

ככת>וב< בתורתך ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו
והקרבתם עלה אשה ריח ניחח ליי פר אחד איל אחד כבשים בני שנה שבעה
תמימים מנחתם (ע"ב) ונסכיהם לפר לאיל ולכבשים במספרם כמשפט ושעיר חטאת
אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכה אלה תעשו ליי במועדכם לבד מנדרכם
וגדבותכם לעולותכם ולמנחותכם ולנסכיכם ולשלמיכם. ויאמר משה אל בני ישראל
ככל אשר צוה יי את משה (במ' כט, לה-ל, א)

אלהנו ואלהי אבותנו גלה כבוד מלכותך. מלוך על ישראל עמך במהרה והופע
והנשא עלינו לעיני כל חי וקרב פזורנו מבין הגוים ונפוצותנו כנס מירכתי ארץ.
והביאנו יי אלהנו לציון עירך ברנה ולירוש>לם< בית מקדשך בשמחת עולם ויאמרו
מעשיך יי אלהי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה

אנא אלהנו יעלה ויבא יגיע יראה ירצה ישמע יזכר יפקד זכרוננו פקדוננו זכרון
עמך בית ישראל, עירך ארצך היכלך מקדשך מעונך זבולך עדתך נוך פליטתך
(דף 61 ע"א) לפניך לטובה ולרחמים ביום מקרא קדש הזה ביום שמיני עצרת
הזה. זכרינו בו לטובה יי אלהנו, פקדנו בו לברכה ולרחמים מלכנו, חוסה אתה
יי אלהנו, הגן והרוח הצל ותמול ורחם עלינו והושיענו וחנינו וענינו והרוח לנו
מצרותנו, כי אליך ענינו, כי אל חנון ורחום אתה לבדך נקראת. ויהי יום מקרא
קדש הזה יום שמיני עצרת הזה סוף וקץ לכל צרותנו תחלה וראש לישוע>תנו<

והשיאנו יי אלהינו את ברכת מועדיך לשלום כאשר אמרת ורצית. כן תברכנו סלה.
כי בישראל עמך בחרת ואותנו קידשת. ונעשה לפניך את חובתינו תמידי יום וקרוב
מוסף

ב>רוך< א>תה< יי מקדש ישראל ויום שמיני עצרת ומועדי שמחה והזמנים ומקראי
קדש

יוצר שמיני עצרת¹⁶⁵

בְּיוֹם שְׁמִינִי עֲצֶרֶת
 אֲדָרוּ בְּעוֹז וְתַפְאֶרֶת
 בָּרְכוּ [ע"ב] כְּחוֹקֵי מִשְׁמֶרֶת
 גְּדוֹלָה תִּנְחַלוּ כְּיוֹם קְבוּל עֲשֶׁרֶת¹⁶⁶
 ב<רוך> יוצר המאורות

אוצר החכמה

5 בְּיוֹם שְׁמִינִי עֲצֶרֶת
 דָּגְלוּ בְּמִלָּה נִבְחָרֶת
 הָיוּתָה עֲרֵכָה כְּקִטְרֶת
 וְחִיבָה לְעוֹרֵר בְּאַהֲבָה נִשְׁפָּרֶת¹⁶⁷
 ב<רוך> הבוחר

אוצר החכמה

10 בְּיוֹם שְׁמִינִי עֲצֶרֶת
 זָמְרוּ בְּאֲדָרֶת
 חֲיִילִי עֲדַת גְּבֵרֶת
 טָכְסוּ מִלָּה מִיּוֹשֶׁרֶת
 יְדִידֵי מוֹר מְקוֹטְרֶת
 פְּעֻמּוֹד הוֹשְׁמוּ בְּכוֹתְרֶת
 לְעֻמּוֹ יִקְבֹּל בְּעֵתֶת
 מְלוּכָה תֵּת לָמוֹ וְתִשְׁוְעָה נִגְבֶּרֶת¹⁶⁸

בגילה ברנה מי כמכה באלים יי

בְּיוֹם שְׁמִינִי עֲצֶרֶת
 נֹת בֵּית נִשְׁאָרֶת
 סוּטָנֶת תְּהִי נֶעְכָּרֶת

165 הקטע אינו ידוע ממקור אחר. הוא מיוסד על אלפבית הנקטע באות ק'. כל חטיבה פותחת בטור 'ביום שמיני עצרת', והחרוז אחיד מראשית השיר ועד סופו. קטע זה וברכת המזון שלאחריו נכתבו בלי ספק בידי פייטן אחד.

166 ביאור: 2 אדרו: הללו, בלשון הפייטנים. / 3 כחוקי משמרת: כחוק התורה שניתן למשמרת. / 4 עשרת: השלם: הדיברות.

167 6 דגלו: רוממו את ה'. במילה נבחרת: בפיוטים נאים. ראה גם בברכת המזון שבסמוך, טור 7. / 7 היתה: שב אל 'מילה'. / 8 נשפרת: מיופה.

168 10 באדרת: בפאר. / 11 עדת גברת: כנראה סמיכות מדומה, במקום: עדה גברת. לכינוי 'גברת' ראה בברכת המזון שבסמוך, טור 9. / 12 טכסו: קשטו. מילה מיושרת: פיוט נאה. / 13 ידידי וכו': כינוי לישראל. מור מקוטרט: כמו: מקוטר מור (שה"ש ג, ו). / 14 כעמוד וכו': נאים כעמוד שהושמה עליו כותרת. / 15 לעמו וכו': ואילו הקב"ה יקבל את עמו וכו'.

20 עוז תְּהִי מְעַזְרָת¹⁶⁹זה צור יש <ענו> יי מלכנו¹⁷⁰

בְּיוֹם שְׁמִינִי עֲצֶרֶת
פְּדוּיָה רִיקָם אֶל תְּהִי חוֹזֶרֶת
צְבוּיָה כְּרָמִים נוֹטֶרֶת
קְשׁוּטָה תְּהִי עַל כָּל מְאֻשָּׁרֶת¹⁷¹

ב <רוך> א <תה> יי צור יש <ראל> וגואלו

קידוס שמיני עצרת¹⁷²

הודו ליי כי טוב מרשות רבותנו ב <רוך> א <תה> יי ברא פרי הגפן
ב <רוך> אתה יי אלהנו מלך הע <ולם> אשר קדש [62 ע"א] ישראל עמו מכל העמים
ורצה בהם מכל הלשונות ויתן להם מועדים לשמחה, את יום מקרא קדש הזה,
את יום שמיני עצרת הזה לשמחה וליום טוב ולמקראי קדש ב <רוך> א <תה> יי
מקדש ישראל ויום שמיני עצרת ומועדי שמחה והזמנים ומקראי קדש
הודו ליי כי טוב וכולכם ברוכים

ברכה (!) מזון לשמיני עצרת

אֱהוּבִים מְבָרְכִים בְּמִשְׁמֶרֶת
בְּרוּךְ בַּעַל הַתְּפָאֶרֶת
גִּילְתִּינוּ יְגִדִּיל בְּאֶדְרֶת
דּוֹד יְבָרְכֵנוּ בְּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת¹⁷³

ככת <וב> ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו (במ' כט,
לה) ונא <מר> פתח

ב <רוך> הזן

169 18 נות בית: כינוי לישראל (תה' סח, יג). נשאר: מתעכבת לחוג את היום השמיני. /
19 סוטנת: אויבה. / 20 עוז וכו': ואילו היא, תהיה נעזרת בעוז. ואולי צ"ל: נאזרת (על
פי תה' צג, א).

170 הסופר כפל בטעות את הציון הזה.
171 22 פדויה: ישראל, שנגאלו ממצרים. / 23 צבויה: הרצויה, כלומר: כנסת ישראל. כרמים
נוטרת: על פי שה"ש א, ו. ראה גם בברכת המזון הסמוכה, טור 8. / 24 קשוטה: מיופה,
מקושטת. על כל: כמו: ועל כול.

172 ראה במבוא, סעיף ז, סימן י.

173 הקטע מיוסד על חצי אלפבית (א-ל) ואינו ידוע ממקור אחר, הוא מחורז בחרוז אחיד, ואין
ספק שנכתב בידי בעל היוצר שהועתק לפניו. 1 אהובים: ישראל. במשמרת: בקביעות. /

2 בעל התפארת: כינוי לקב"ה. / 4 דוד: כינוי לקב"ה.

5 הַיּוֹם שְׁמִינִי עֲצֶרֶת
 וּבּוֹ אֶיְחָד בְּמִלָּה נִגְבְּרַת
 זֶה אֵלֵי יִשְׁמַע מְנִי עֲתָרַת
 חֶסֶד יִגְמּוֹל לְכֹרְמִים נוֹטְרַת¹⁷⁴

ככתוב> ויברכו שם כבודך ומרומם על כל ברכה ותהלה (נח' ט, ה) ונאמר>
 ואכלת ושבעת

ב>רוך< על הארץ ועל המזון

אוצר החכמה
 טְהוֹר יְבָרַךְ גְּבֵרַת
 10 יְהוּלָה תְּהִי וּמוֹנֶהֶרֶת
 כְּבוֹדָה (ב62) תְּהִי מְאוֹזֶרֶת
 לְבִרְכָּה בְּיוֹם שְׁמִינִי עֲצֶרֶת¹⁷⁵

ככתוב> זה היום עשה יי נגילה ונשמחה בו (תה' קית, כד) ונאמר> בנה ירושלם
 יי

ב>רוך< אתה> יי בנה ירושלם אמן בימינו¹⁷⁶

חנוכה

כ"י 23. ברכת הנרות, פיסקה מעין המאורע, ברכת המזון

ופי כמסה ועשרין מן כסליו
 יסרג תמאן איאם אלחנוכה ויברך¹⁷⁷

ב>רוך< אתה> יי אלהינו> מלך העולם> אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק
אוצר החכמה
 נר חנוכה
 ב>רוך< אתה> יי אלהינו> מלך העולם> שעשה נסים לאבותנו בימים האלו
 ובזמן הזה
 ב>רוך< שהחנינו וקימנו והגיענו לזמן הזה

174 6 במילה נגברת: בפיוט נאה. ראה ביוצר, טור 13. / 7 עתרת: תפילה. / 8 לכרמים נוטרת: לישראל. ראה היוצר דלעיל, טור 23.

175 9 טהור: כינוי לקב"ה. גברת: כינוי לכנסת ישראל. ראה ביוצר דלעיל, טור 11. / 10 יהולה: מוארת, השווה איוב לא, כו. ומונהרת: זוהרת. מלשון 'נהרה', אור. / 11 כבודה: כינוי לישראל, על פי תה' מה, יד.

176 ל'בימינו' אחרי ברכה זו ראה במבוא, הערה 37.

177 ובחמישה ועשרים לכסלו ידליק שמונה ימים את [נרות] החנוכה ויברך. ראה על זה במבוא, סעיף ז, סימן טז.